

”Balansekunst”

et essay

av

Stine

Arntzberg

BACHELOROPPGAVE (OPPG300-B)

Politihøgskolen avd. Bodø

2012

Innholdsfortegnelse

Møtet med Nina.....	3
Kritisk refleksjon: Mistet jeg balansen?.....	5
Teoretisk refleksjon: Å holde balansen.....	7
Litteraturliste:	17

Møtet med Nina

”Så gi meg det jævla forelegget. Jeg har jo ikke noe valg uansett.”

Nina er på min alder. Jeg har nettopp spurt henne om hun er villig til å vedta et forelegg for å ha brukt narkotika. Jeg har fortalt henne hvordan prosessen vil være videre hvis hun *ikke* vedtar. Da vil saken gå til retten og påtalemyndigheten vil øke bota med noen hundrelapper. Nina ser irritert på meg.

Noen timer før dette, har ansatte på en kafé i sentrum ringt til politistasjonen der jeg er i praksis, og sagt at to personer har brukt narkotika inne på toalettet. Vi får en god beskrivelse av gjerningspersonene og drar ned til sentrum. Beskrivelsen passer svært godt til et narkomant par som jeg har vært borti én gang tidligere i praksisåret, og jeg danner meg med en gang et bilde av hva som kommer til å møte oss når vi finner dem. I bybildet en tirsdags formiddag er de lette å få øye på, og det går kun et par minutter før vi finner dem. Begge går med en litt sammensunket holdning, de har på seg skitne og fillete klær, og lukter av gammel svette og tobakksrøyk.

De blir tatt med inn på politistasjonen og innsatt i arrest. Jeg får ansvaret for å gå gjennom Ninas klær og sjekke at hun ikke har gjemt noe narkotika eller farlige gjenstander på kroppen. Jeg tar på meg hansker og går gjennom håret til Nina, fordi mange narkomane gjemmer narkotika der. Ninas hår er så flokete og fett at det er klistret sammen i store tover. Når jeg tar i håret hennes kjenner jeg en søtlig, kvalmende lukt, og jeg lurer på når hun sist vasket det. Nina kler av seg klærne, og får et ullteppe rundt seg, mens jeg sjekker om det er gjemt noe i lommer eller sømmer på klærne. Klærne hennes er så skitne at de nesten kjennes ”seige” ut. De er fulle av hull og flekker og har omtrent samme lukt som håret til Nina. Jeg blir uvel av tanken på at de klærne som jeg så vidt orker å ta i med gummihansker, skal Nina kle på seg så snart jeg gir dem tilbake til henne. For meg virker det helt utrolig at noen kan bry seg så lite om personlig hygiene, og jeg får inntrykk av at Nina bare har latt seg selv forfalle. Jeg tenker at det kunne jeg aldri ha gjort.

Både Nina og kjæresten hennes innrømmer å ha satt hvert sitt skudd med det reseptbelagte legemiddelet Subutex, selv om ingen av dem har lovlig tilgang til dette. Veilederen min gir

meg en ”bruksanvisning”; jeg skal opprette en straffesak for bruk av narkotika, avhøre Nina og kontakte jourhavende jurist, slik at Nina får signert forelegget før hun blir sluppet ut igjen. Nina og kjæresten hennes er tatt, og vi har sikret dagens fangst. Alt er ”plankekjør”. Jeg kjenner at tilfredsstillelsen ved å finne dem, få en tilståelse og nå få gjort unna saken på forholdsvis kort tid, vokser inni meg. Statistikken for politidistriktet har vist at vi er for dårlige til å skrive anmeldelser på bruk av narkotika, og nå får jeg bidra med å dra tallene opp i riktig retning. Jeg vet også at dagen etterpå vil det bli trykket en notis i lokalavisa om at to personer har fått forelegg for bruk av narkotika, og når andre leser det vil det forhåpentligvis virke forebyggende. Hvis jeg kan bidra til at én person mindre vil prøve narkotika, anser jeg det som en stor seier.

Dette er første gang jeg skal opprette en straffesak for bruk av narkotika og selv om jeg vet hva jeg skal gjøre er jeg nervøs for å gjøre noe feil. Jeg tar et avhør av Nina og passer på at jeg får med alt som skal med i et avhør av en som er siktet; hennes rettigheter som siktet i saken, hennes forklaring og om hun erkjenner å ha brukt narkotika. Til slutt spør jeg om hun er villig til å vedta et forelegg. Jeg passer på at jeg får presentert fordelene ved at hun kan vedta forelegget nå, og også hva som vil skje dersom hun ikke vedtar. Jeg føler meg godt fornøyd med jobben jeg har gjort.

”Så gi meg det jævla forelegget! Hva mener du at jeg skal gjøre med det? Tror du jeg klarer å betale det?”

Svaret hennes rykker meg ut av min egen selvtilfredshet. Jeg stopper litt opp. Nina har et veldig godt poeng, og det går opp for meg hva straffen innebærer for henne. Jeg blir forundret over at jeg ikke har tenkt på dette før. Hva er det egentlig jeg tror at Nina skal gjøre med forelegget? Hun har jo brutt narkotikalovgivningen, og etter min mening bør hun straffes for det. Men hva kommer ut av at hun må betale noen tusen kroner til statskassa?

Nina er 20 år gammel og allerede narkoman. Jeg kjenner at mest av alt, er det utrolig ubehagelig å være nødt til å gjøre Ninas situasjon ennå vanskeligere enn den er. En del av meg har lyst til å hive hele forelegget i søpla, mens en annen del sier at dette er jobben min; jeg skal gi Nina forelegget som juristen har skrevet, uansett om jeg liker det eller ikke. Jeg skulle ønske at jeg kunne skaffe Nina ordentlig hjelp, i stedet for bare å gi henne en bot. Følelsen av at jeg skaper større problemer for Nina, er ikke særlig god.

Kritisk refleksjon: Mistet jeg balansen?

Etter å ha gått noen ”runder” med meg selv har jeg kommet til at måten jeg møtte Nina på ikke var optimal. Det er likevel uklart for meg *hvorfor* det ble slik.

Handlet det om at jeg ikke var forberedt? I møtet med Nina tror jeg at jeg kanskje var dårlig forberedt på flere områder. Jeg hadde aldri før slutført en brukersak, som slike narkotikasaker kalles i politiet. Kanskje bidro dette til ”tunellsyn” der fokuset mitt i for stor grad ble rettet mot narkotikasaken. Kanskje gjorde sanseinntrykkene også mer inntrykk på meg enn de ville gjort på mer erfarne politibetjenter, fordi dette var en forholdsvis ukjent verden for meg. Jeg kunne sikkert lest hundre bøker som beskrev kroppslukt og synsinntrykk i møte med slitne rusmisbrukere, men det var noe eget å oppleve det selv. Kanskje distanserte jeg meg fra Nina fordi jeg ikke greide å identifisere meg med mangelen på personlig hygiene. Ville det hjulpet å være forberedt på sanseinntrykkene på forhånd, eller kanskje ville det bare ha underbygget min forforståelse? Hvilken påvirkning hadde forforståelsen min i møtet med Nina? Kanskje ville historien ha vært annerledes hvis jeg hadde vært mer bevisst mine egne holdninger. Jeg avhørte Nina inne på cella, og i så måte *må* jeg ha lyttet til henne og hva hun fortalte. Likevel var det noe ved Ninas uttrykk som jeg ikke tok innover meg, kanskje ikke før hun svarte meg med å be om å få det ”jævla forelegget”. Dette vendepunktet satte i gang en del tanker om hvordan jeg hadde opptrådt overfor Nina, men det er uklart for meg hvorfor jeg ikke tenkte på det før Ninas kommentar. Kanskje hadde jeg ikke tillit til Nina, og det kan i så fall ha påvirket hvordan jeg møtte henne. Kanskje forsøkte jeg å forstå Nina ut fra mitt eget liv i stede for å forstå henne ut fra hennes liv. En annen sak er hvorfor jeg opplevde det som et vendepunkt, når jeg like gjerne kunne fortsatt som før, uten å ta hensyn til Ninas utsagn. Hva var det som gjorde at min reaksjon ble som den ble?

Hvilken forebyggende effekt hadde det å gi Nina forelegg for narkotikabruken? Da jeg møtte Nina og det ble klart for meg at jeg skulle anmelde henne for bruk av narkotika, så jeg for meg notisen som kom til å komme i avisa. Kanskje kunne den bidra til at noen ville tenke seg om to ganger før de prøvde narkotika. Kanskje var det først ved vendepunktet at jeg fikk fokus på hvilken forebyggende effekt det ville ha for Nina at hun fikk forelegget. Der og da, kjentes det veldig som at svaret var at det ikke ville ha noen forebyggende effekt for Nina i det hele tatt. Kanskje mistet jeg litt fokus på den forebyggende effekten narkotikasaken kunne ha på andre, og så heller bare Ninas vanskelige situasjon. Kanskje følte jeg at jeg var

ansvarlig for å ha satt Nina i denne situasjonen, selv om dette egentlig var Ninas ansvar. Straff er ment å være ubehagelig for den som får straffen, men kanskje kan det føles ubehagelig å ”dele ut” straff også.

Jeg hadde noen forventninger til meg selv i forhold til hvordan jeg skulle håndtere narkotikasaken. I tillegg visste jeg at veilederen min hadde høye forventninger til kvaliteten i arbeidet mitt. Saken skulle gjøres ferdig; jeg skulle ta avhør, skrive rapport, kontakte juristen for å få han til å skrive ut et forelegg og få forelegget signert, og helst skulle det gjøres før arbeidsdagen var over. Kanskje var disse forventningene med på å styre arbeidet i retning straffesaken, og ikke så mye mot hvordan jeg ivaretok Nina. Kanskje er det i politiet et fokus rettet mot faktaopplysninger og saker vi håndterer, men lite fokus på hvordan vi opplever en hendelse. Kanskje er det vanskelig å snakke ut om hvordan man har opplevd hverdagslige oppdrag, som mitt møte med Nina, selv om det kanskje kan være vel så viktig i slike tilfeller som i de store, alvorlige sakene.

Teoretisk refleksjon: Å holde balansen.

Mitt møte med Nina fant sted i november og da hadde jeg jobbet sammen med veilederen min i nesten to måneder. Jeg hadde etter hvert fått friere tøyler i arbeidet og litt mer ansvar. Noen dager før denne hendelsen hadde veilederen min og jeg rykket ut til et mindre alvorlig trafikkuhell. Den ene sjåføren hadde skyld i uhellet og jeg skulle avhøre henne ute på stedet. Under avhøret glemte jeg å spørre om hun erkjente straffeskyld og om hun var villig til å vedta et forelegg for forholdet. Jeg synes det var pinlig å begå en slik feil, og jeg bestemte meg for at det ikke skulle skje igjen. Kanskje var dette noe av grunnen til at jeg var veldig opptatt av å informere Nina om hvilke rettigheter og plikter hun hadde som siktet i saken, og å stille de spørsmålene jeg hadde glemt sist. Jeg var svært konsentrert om å få gjennomført avhøret slik at alle små detaljer kom på plass. Jeg noterte flittig ned det Nina sa, for ikke å glemme noe når jeg skulle skrive rapporten etterpå. Jeg lyttet til det Nina sa, og forsøkte å belyse paragrafen som beskriver bruk av narkotika, best mulig. Jeg lyttet til ordene hennes, men kanskje glemte jeg å ta hensyn til Nina oppi det hele. Arbeidsoppgavene sto i kø; jeg skulle ta avhøret, skrive rapporten, snakke med jourhavende jurist om forelegget og alt skulle skje før arbeidsdagens slutt. Kanskje var det summen av dette som gjorde at jeg ble mye mer fokusert på meg selv og mine oppgaver, enn på Nina som sto overfor meg.

Slik jeg husker hendelsen følte jeg meg ikke særlig stresset, men heller konsentrert og fokusert. Veilederen min hadde gitt meg klare instruksjoner på hvordan jeg skulle gå fram. Selv om jeg måtte konsentrere meg og holde tunga rett i munnen for å få det til, følte jeg hele tiden at jeg visste hva som var neste punkt på lista. Kanskje var situasjonen likevel mer stressende enn den opplevdes der og da. Hebb har et uttrykk han kaller "arousal" (Teigen, 1999, Fig 9.1.). Her påpekes at i møte med forskjellige situasjoner vil vi aktiveres i ulik grad, varierende fra dyp søvn til panikk. Kroppens aktivering i de ulike situasjonene kalles arousal og ved stigende arousal vil man oppleve at oppmerksomheten skjerpes og man blir mer konsentrert og fokusert. Likevel kan også graden av arousal gå over et ønsket nivå hvis vi blir utsatt for stressende situasjoner; kroppen blir "overaktivisert" og dette kan blant annet føre til at oppmerksomheten innsnevres. Slik jeg oppfatter beskrivelsen av begrepet, kan for høy grad av arousal resultere i det vi kaller "tunellsyn". Selv om jeg i utgangspunktet vurderer arousal til å være et begrep som vanligvis benyttes om langt mer stressende situasjoner enn mitt møte med Nina, greier jeg ikke å la være å undres over om det var stress som gjorde at jeg ikke greide å se Nina. Jeg fikk fullført politisaken, men jeg greide ikke å ivareta Nina på en god

nok måte samtidig. Muligens ville det ha vært annerledes hvis jeg hadde gjennomført hele prosessen med slutføring av en slik sak tidligere. Hvis det hadde vært tilfelle kunne jeg ha støttet meg på tidligere erfaringer og hatt mer kapasitet til å ivareta de sidene ved Nina som ikke direkte berørte straffesaken.

Lukten og synet av Ninas hår og klær henger fremdeles ved meg. Kanskje distanserte jeg meg fra Nina på grunn av hennes manglende personlige hygiene? Ifølge Hebb kan forhøyet arousal blant annet skyldes intense sanseinntrykk eller uløste problemer (ibid.). Det sterke fokuset jeg hadde på straffesaken i dette tilfellet, kan ha vært det uløste problemet, som jeg hadde som oppgave å løse. I tillegg ble jeg også utsatt for sanseinntrykk som jeg opplevde som intense. For meg fremsto det som uforståelig at noen kunne leve slik, og jeg tror det kan ha bidratt til at jeg opprettholdt en avstand til Nina. Hvis det var slik at jeg distanserte meg fra Nina, så er det kanskje forståelig at jeg ikke greide å ivareta mer av henne enn det jeg måtte for å få slutført straffesaken.

Syns- og luktinntrykkene jeg opplevde er ikke mulig å lese seg til på forhånd, men de utgjorde en stor del av mitt grunnlag for å danne meg et inntrykk av Nina. Som politistudent i praksis opplevde jeg tidlig at noe av teorien vi lærer på første skoleår ikke helt stemmer overens med hvordan ting fungerer ute i politidistriktene. Og der teorien stemmer overens med praksis, er det likevel en helt annen sak å oppleve det selv enn å lese om det i en bok. Erfaringer som på den ene siden kunne gjort meg bedre i stand til å gjøre jobben min, kunne på den andre siden ha gjort meg fordomsfull. Hvis jeg hadde truffet flere som Nina tidligere, kunne det kanskje ha bidratt til at jeg hadde hatt en forventning om at alle rusmisbrukere hadde problemer med å ivareta sin personlige hygiene. Samtidig kunne det kanskje også ført til at det hadde blitt et bedre møte fordi jeg kunne vært mer forberedt.

Fra vi påtraff henne og kjæresten hennes i sentrum hadde Nina fremstått som sliten og passiv, nesten som en tilskuer til det som skjedde, snarere enn en deltaker. På en måte tror jeg at akkurat den oppførselen stemte godt overens med det jeg hadde forestilt meg. Fra en tidligere hendelse visste jeg at Nina var misbruker av tyngre, sentraldempende stoffer, og denne gangen innrømte hun å ha tatt Subutex¹. Jeg forventet at hun kom til å være ganske sløv på grunn av det, men jeg tror kanskje at jeg også forventet at hun skulle finne seg i mer enn ”mannen i gata” fordi hun var narkoman og hadde vært i kontakt med politiet flere ganger. Av

¹ Subutex brukes som substitusjonsbehandling ved opiatavhengighet. (Felleskatalogen, 2011.)

og til tar vi inn rusmisbrukere som kjenner rutinene for innsettelse i arrest nesten bedre enn politiet selv, og de er så vant til å strippes at de tar av seg klærne før de blir bedt om det. Handlinger som jeg ville følt som en ganske stor krenkelse, er blitt dagligdags for dem. Fra starten var mitt helhetsinntrykk at Nina var narkoman, og jeg hadde en del forventninger til hvordan hun skulle opptre innenfor denne helheten. Gadamer sier at vi alltid har med oss vår forforståelse i alt vi gjør, fordi vi ønsker å forstå den eller det vi står overfor (Gadamer, 2003, s. 34). Forforståelse er inntrykket vi danner oss før vi har fått en ordentlig forståelse av situasjonen; forforståelsen kommer altså forut for forståelsen. Han sier også at vår forståelse av helheten påvirker delene og vår forståelse av delene igjen påvirker helheten. Jeg tror kanskje at jeg lot mitt syn på Nina som narkoman, få styre hvordan jeg oppfattet de enkelte tingene hun gjorde. Etter hvert fikk jeg se flere deler, i form av hvordan hun så ut, snakket, luktet og oppførte seg. En god stund stemte disse delene godt overens med helheten jeg oppfattet Nina ut fra. Jeg fikk bekreftet at mitt helhetsinntrykk av Nina som narkoman var helt korrekt, og at mitt førsteinntrykk stemte på en prikk.

I møte med Nina var jeg kanskje så fastlåst i min oppfattelse av henne av jeg på sett og vis lukket sansene mine for de delene som kunne tale imot dette inntrykket. Gadamer sier: "Den som vil forstå en tekst må tvert imot være rede til å høre etter hva den har å si"(Gadamer, 2002, s. 38). Selv om Gadamer her snakker om forutsetningen for å forstå en tekst, mener jeg at det er svært overførbart til det å forstå et menneske. Hvis jeg var låst i min forforståelse vil jeg heller ikke kunne "være rede til å høre etter" på det Nina uttrykte. Kanskje var det dét som skjedde i møtet med Nina. Hun gjorde meg kanskje bevisst på noen fordommer jeg ikke ville innrømme at jeg hadde. Gadamer gir meg likevel håp om at jeg kan endre meg, når han sier at vi kan lære å skille mellom sanne og falske fordommer (Gadamer, 2003, s. 42-43). Hos Gadamer er fordommer i utgangspunktet ikke noe negativt, men vi må være bevisst på hvilke som er sanne og falske. Slik jeg oppfatter Gadamer, er en fordom falsk hvis den blir motbevist i møtet med andre. Han sier videre at når en falsk fordom blir provosert og synliggjort, kan vi gjøre den ugyldig. Dette betyr ikke at en falsk fordom opphører å eksistere i det man blir oppmerksom på den, men heller at det er først da vi får mulighet til å ta tak i den og skape en endring. I et hvert møte med andre mennesker vil jeg ha en rekke fordommer. Noen av dem vil vise seg å være sanne, mens andre igjen er falske. I møtet med Nina ble min fordom langt på vei bekreftet av hennes væremåte, og på denne måten fremsto den for meg som sann. Svaret Nina ga meg da jeg spurte om hun var villig til å vedta et forelegg, kan kanskje ses på som provokasjonen som gjorde det tydelig at fordommen ikke var sann likevel. Jeg hadde

kanskje en forventning om at hun skulle innfri min fordom som den slitne narkomane som ikke orket å protestere på noe som helst. Gjennom hele avhøret satt hun sammensunken på cellegulvet og snakket lavmælt. Men da jeg spurte om hun var villig til å akseptere et forelegg, var det som om noe våknet i henne. Hun så rett på meg, rett inn i øynene mine, og det i seg selv var forbløffende for meg. Plutselig var det en del som brøt med helheten jeg hadde dannet meg, og kanskje gjorde det at jeg følte meg nødt til å revurdere mitt standpunkt, og således danne meg en ny helhet. Det jeg hadde trodd var en sann fordom om Nina som narkoman, ble plutselig satt på prøve.

Gjennom refleksjon rundt hendelsen greier jeg å synliggjøre min fordom og kan da også få mulighet til å endre den. Likevel krever en slik utvikling at jeg hele tiden er bevisst hvilke forhold som spiller inn på mine fordommer, og om disse er sanne eller falske. Jeg er avhengig av forforståelse og fordommer for å finne forståelse i hverdagens hendelser, både i yrkeslivet og ellers. Jeg tror også at jeg er like avhengig av å ha et bevisst forhold til dette for at min yrkesutøvelse skal bli så god som mulig. Likevel tror jeg det er viktig å kunne innrømme at jeg noen ganger vil føle at jeg ikke strekker til; at jeg ikke greier å være så reflektert som jeg ønsker å være. Kanskje kan bevissthet i forhold til mine egne fordommer betegnes som en prosess som aldri helt tar slutt, og som dermed er avhengig av noen ”feilsteg” for fortsatt utvikling. Hvis jeg ikke hadde opplevd vendepunktet, ville jeg kanskje gått glipp av muligheten til å reflektere og utvikle meg.

Jeg har til nå drøftet noen faktorer som kan ha bidratt til at jeg ikke greide å se hele Nina under arbeidet med straffesaken. Mulig kan det ha skyldtes at jeg hadde for stort fokus på straffesaken, og mulig også at jeg ikke greide å forholde meg til synet og lukten av Nina. Av en eller annen grunn holdt jeg Nina på avstand, jeg ikke var villig til å slippe henne helt innpå meg. Lévinas sier at vi må ta imot appellen fra den Annens ansikt (Eide & Eide, 1999, s. 98-102). I dette ligger at ansiktet til den Annen har en appell om å bli ivaretatt og at det gode i møtet med den Annens ansikt er å ta imot appellen. Jeg kan velge å ta imot denne appellen, eller velge å la være, men den vil være der i hvert møte ansikt til ansikt (Henriksen & Vetlesen, 2006, s.223). Kanskje var det her jeg sviktet i møtet med Nina. Jeg forholdt meg til Nina, men jeg tok kanskje ikke imot hennes appell. Jeg tror ikke det var et bevisst valg fra min side å holde Nina på avstand, men samtidig tok jeg heller ikke noe valg om å slippe henne innpå meg. Kanskje var det min manglende bevissthet rundt dette som gjorde at jeg endte med å holde henne på avstand. Politiet skal være samfunnets kontrollører, og derfor er

det kanskje nødvendig i enkelte situasjonen å ha en viss avstand til de vi står overfor. Likevel er gode møter kanskje avhengig av at vi forholder oss til den appellen som den Annen kommer med.

Kanskje var jeg også for tidlig ute med å gi Nina merkelappen ”narkoman”, og jeg så henne kanskje ut fra mitt ståsted og mine referanser i livet. Lévinas mener at vi må imøtegå den Annen; være åpen for at den Annen er annerledes fra oss selv, og samtidig innfinne oss med at det er ting ved den Annen som vi aldri vil forstå, men som vi kun kan nærme oss ved å åpne oss for den Annen (Eide & Eide, 1999, s. 98-102). Kanskje var jeg for raskt ute med å plassere Nina i en bås uten å åpne opp og la henne nå meg med sin appell? Kanskje måtte jeg danne meg et inntrykk av Nina for å få til å gjøre jobben min, og jeg tror at dette intuitivt ble det dannet på bakgrunn av mine tidligere erfaringer og referanser fra mitt eget liv. Kanskje var en empatisk opptreden overfor Nina avhengig av at jeg var ydmyk i forhold til at det finnes sider ved henne som jeg aldri vil forstå. Men i operativt politiarbeid kan kanskje faren være at hvis jeg har et overdrevet fokus på det som er skjult hos den Annen, vil jeg ikke kunne fatte en beslutning. Politiet har av og til som oppgave å ta beslutninger for andre, og kanskje også mot deres vilje. I slike tilfeller vil kanskje det viktigste være å opptre ydmykt i forhold til det vi ikke vet om den Annen, men samtidig være i stand til å ta en avgjørelse og gjennomføre denne på best mulig måte. Kanskje kunne jeg ivaretatt Nina bedre hvis jeg hadde mestret denne balansegangen i større grad.

Mitt inntrykk av Nina som narkoman inneholdt kanskje også en forestilling om at hun ikke kom til å være til å stole på. Løgstrup (1999, s. 29) sier at mennesker møter hverandre med en naturlig tillit og at det skal spesielle omstendigheter til for at vi skal møte andre med mistillit. Når vi viser andre tillit utleverer vi oss selv, og det er derfor vi reagerer så kraftig når tilliten blir brutt (Løgstrup, 1999, s. 30). I løpet av praksisåret opplevde jeg at enkelte politifolk var ganske kyniske og møtte publikum med en viss grad av mistillit, selv om situasjonen i seg selv kanskje ikke tilsa at det skulle være nødvendig. Kanskje er det frykten og ubehaget forbundet med at tilliten blir misbrukt, som er grunnen til dette. I møtet med Nina var det muligens det som gjorde at jeg holdt henne på avstand. Hvis jeg skulle vist Nina tillit, ville det også ha åpnet for at Nina kunne misbrukt denne, og ved å la være å vise henne tillit kvittet jeg meg kanskje med dette potensielle ubehaget. Kanskje lagde jeg meg likevel et større problem ved at jeg ikke viste Nina tillit? Jeg tror det vil være svært vanskelig, om ikke umulig, å ta folk på alvor hvis vi ikke viser dem tillit. Slik jeg oppfatter det Løgstrup sier om tillit, går det

ikke nødvendigvis på at jeg skal stole på Nina med mitt liv, men at jeg i det minste må tro på det hun sier. Jeg mener ikke at jeg som politi skal bli blåøyd og naiv, og tro blindt på alt det jeg blir fortalt, men kanskje må politiet tåle at noen vil misbruke vår tillit, hvis det er prisen å betale for at publikum skal føle at de blir lyttet til og tatt på alvor.

Det er mulig at jeg ikke så og ivaretok Nina så godt som jeg burde ha gjort fra starten av vårt møte. Likevel skjedde det noe underveis; Nina greide å vekke meg da hun svarte at jeg skulle gi henne det ”jævla forelegget”. Kanskje tok jeg endelig imot Ninas appell, slik Lévinas ville beskrevet det (Eide & Eide, 1999, s. 98-102). Som jeg tidligere har vært inne på, brøt Ninas oppførsel med det jeg hadde forventet av en narkoman, og kanskje presset dette meg til å se Nina mer som et helt menneske, med mange sider som var ukjente for meg. Kanskje åpnet jeg også opp for de inntrykkene jeg hadde holdt på avstand. Jeg så kanskje noe av det jeg ikke hadde sett tidligere, nemlig at Nina egentlig ikke var så ulik meg. Vi var i omtrent samme alder, hadde lik hårfarge, øyenfarge og kroppsbygning. Når jeg i ettertid har reflektert over denne hendelsen, slår det meg hvor tilfeldig alt er. Vi får ikke velge våre arveanlegg, familier og oppvekstvilkår, og i så måte er det kanskje kun tilfeldigheter som har gjort at Nina er narkoman og jeg politistudent.

Da jeg først kom til vendepunktet og så noe av håpløsheten i Ninas situasjon, følte jeg et ubehag og en hjelpeløshet knyttet til min egen rolle. Kanskje kom dette ubehaget av at jeg følte at jeg ikke hadde *sett* Nina, og ikke hadde ivare tatt henne så godt som jeg hadde ønsket. Kanskje følte jeg meg hjelpeløs fordi jeg likevel måtte gi henne forelegget, selv om jeg hadde mistet av syne mine gode argumenter for hvorfor hun burde få det. Innenfor strafferetten defineres straff som ”et onde som staten tilføyer en person på grunn av et lovbrudd i den hensikt at det skal føles som et onde” (Kippe & Seiersten, 2004, s. 26). I så måte behøver ikke straffen i seg selv å ha en begrunnelse ut over at den skal føles som et onde. Selv om dette er bestemt, og er en retningslinje politiet alltid følger, føles det kanskje ubehagelig å være den som skal ”dele ut” dette ondet. Selv om forelegget var skrevet ut av en jurist som representant for påtalemyndigheten, følte jeg likevel et personlig ansvar for Nina. Kanskje kan det også ha hatt betydning i forhold til at jeg følte meg hjelpeløs.

Jeg er av den oppfatning at det bør være straffbart å bruke narkotika, men kanskje gjorde denne situasjonen at det følte meningsløst å gi Nina en bot, og sende henne ut på gata igjen. Nina hadde det på ingen måte enkelt, og jeg følte kun at jeg bidro til å gjøre hennes situasjon

ennå verre. Straff er primært tenkt å ha to virkninger. Straffen skal virke individualpreventivt, altså forebygge at personen som blir straffet gjør straffbare handlinger på nytt. I tillegg skal straffen virke allmennpreventivt, altså avskrekke andre fra å gjøre straffbare handlinger (Kippe & Seiersten, 2004, s. 26-27). I møte med Nina hadde jeg først og fremst fokus på den allmennpreventive effekten det ville ha å gi henne et forelegg. Jeg visste at det kom til å komme en notis i avisa om at en person var bøtelagt for bruk av narkotika, og jeg så for meg at det kanskje kunne bidra til å holde noen borte fra stoff. Kanskje er det vel optimistisk å tro at denne ene notisen alene ville oppnå det. Likevel tror jeg at flere slike notiser over en viss tidsperiode, vil gjøre folk flest oppmerksomme på at politiet slår ned på bruk av narkotika, og det kan kanskje ha en forebyggende effekt. Selv om mitt bidrag til å forebygge at andre enn Nina begynte å bruke narkotika, kan ses på som en dråpe i havet, tror jeg min tankegang da var mer i retning av at mange bekker små gjør en stor å. Selv om fokuset kanskje burde vært balansert mellom den individual- og den allmennpreventive effekten av at Nina fikk et forelegg, fant jeg kanskje størst tilfredsstillelse i at jeg nå fikk bidra med min del i det allmennpreventive, forebyggende arbeidet.

Vendepunktet gjorde noe med denne forestillingen. Nina og håpløsheten i hennes situasjon kom nært på meg og kanskje gjorde det at de jeg hadde tenkt at dette kunne ha en forebyggende effekt imot, havnet i skyggen av Nina. I praksisen min hadde jeg lyst til å hjelpe de jeg møtte, og i veldig mange tilfeller føler jeg også at jeg fikk denne muligheten. Kanskje var det med på å fremheve følelsen av at jeg på ingen måte hjalp Nina gjennom å gi henne en bot. Samtidig tenker jeg at det også er viktig å ikke frata Nina for ansvar. Hun var fullt klar over at bruk av narkotika ikke er lov. Ved å sette et skudd inne på et kafétoalett må hun ha skjønnet at hun kom til å bli oppdaget. Leenderts sier at i et møte mellom en hjelpetrengende og en profesjonell hjelper, kan vi kombinere moralisering og forståelse i en ansvarliggjøring av den vi står overfor. I dette ligger det at vi må vise forståelse, innlevelse og empati, men også ta med oss det beste fra moraliseringen, nemlig moralen (Leenderts, 1995, s. 196-197). Kanskje fikk jeg lyst til å ta på meg ansvaret på vegne av Nina, når jeg så hvor lite hjelp det var i å gi henne et forelegg. Etter vendepunktet var kanskje det viktigste jeg kunne gjøre å plassere ansvaret der det virkelig hørte hjemme; hos Nina. Kanskje er det å ansvarliggjøre Nina for hennes handlinger ett steg på veien mot at hun kan bli rusfri. ”Ansvarevne må utvikles og hjelpes fram. Mens moralisering produserer håpløshet, skaper ansvarliggjøring håp.” (Leenderts, 1995, s. 61.) Hvis Nina ikke holdes ansvarlig for sitt rusmisbruk, vil hun kanskje heller ikke ha mulighet til å gjøre noe med det. Slik jeg oppfatter Leenderts, er

ansvarsevne en stadig pågående prosess, og kanskje er det noe rent menneskelig ved å ønske å fraskrive seg ansvar når situasjoner blir for vanskelige. Kanskje vil jeg kunne hjelpe fram Ninas evne til å ta ansvar for sitt eget rusmisbruk, ved å møte henne med forståelse og samtidig være klar på at kun Nina selv kan gjøre noe med det. Hvis jeg hadde opptrådt moraliserende overfor Nina, og for eksempel gitt uttrykk for at hun måtte slutte å ruse seg, uten å vise noen forståelse for hennes situasjon, ville det kanskje bidratt til at Nina følte en større håpløshet. Kanskje er noe av det viktigste som ligger i ansvarliggjøringen, å møte Nina med respekt, og ikke moralisere over hvilke valg hun har tatt til nå i livet.

Jeg tror også det vil være viktig at Nina får klare signaler om at samfunnet ikke godtar at hun bruker narkotika, og at selv om hun har et rusproblem må hun fremdeles ta ansvar for det hun gjør. Hvis Nina ikke hadde fått en bot denne gangen, hadde hun kanskje tatt det som et signal på at politiet syns det er helt greit at hun bruker narkotika. Hvis politiet ikke lenger reagerer, hvem skal da gjøre det? Kanskje er politiet og rettssystemet den siste instansen som går inn i folks liv og holder dem ansvarlig for deres handlinger. I samtaler med andre rusmisbrukere har jeg fått høre at de regner politiet som en bidragende faktor til at de ønsket seg ut av et liv med rusmisbruk. Det som da trekkes fram er nettopp at politiet har møtt dem på en god måte, selv om politiets jobb som regel har resultert både i bøtelegging og fengsling. Slik sett kunne kanskje den største forebyggende effekten for Nina kommet gjennom at jeg hadde greid å ansvarliggjøre henne. Balansen mellom å ansvarliggjøre og moralisere er kanskje noe av det mest utfordrende. Det er kanskje lett å bli moraliserende hvis man ikke er bevisst på denne grensen. Hvis jeg hadde greid å vise empati med Nina, kan det hende at situasjonen hadde utspilt seg på en annen måte, selv om resultatet likevel hadde vært at hun fikk et forelegg for bruk av narkotika. For Ninas del kan kanskje noen møter med politifolk som har forståelse for hennes situasjon, men som samtidig ansvarliggjør henne, være noe av det som kan hjelpe henne ut av misbruket. Eller for å snu på det; stadig flere negative møter med politiet vil kanskje bidra til at Nina i hvert fall ikke ser noen utvei fra rusen.

I tillegg til at min jobb kanskje ble påvirket av stress og min forforståelse, tror jeg også at mine kolleger kan ha påvirket den. I tillegg ga det meg en ekstra motivasjon at jeg kunne få bidra til å få opp politidistriktets statistikk på brukersaker. Det var viktig for meg å møte forventningene til de jeg jobbet sammen med, og spesielt forventningene til veilederen min. Jeg følte på presset for å prestere, men i situasjonen opplevde jeg kun at dette presset var av det gode. Hvis jeg gjorde et godt avhør og fikk unna denne saken før dagen var omme, håpet jeg

at det ville skaffe meg en positiv anseelse hos han. Det gjorde kanskje at jeg jobbet mer konsentrert og raskere, enn hva jeg ville gjort hvis meningene hans ikke hadde betydd noe for meg.

Likevel ser jeg at de tilbakemeldingene jeg kunne fått fra veilederen min, etter all sannsynlighet ville omhandlet narkotikasaken; hvordan avhørsrapporten ble til slutt og hvor lang tid jeg brukte. Kanskje var han aldri i en posisjon til å se hvordan mitt møte med Nina var, og kunne derfor heller ikke gitt meg tilbakemeldinger på det. Mitt inntrykk er at politifolkene som jobbet der jeg var i praksis var flinke til å gi hverandre tilbakemeldinger, men kanskje var hovedtyngden av det som ble tatt opp og vurdert i ettertid, saksrelatert. Etter kritiske hendelser skal de involverte samles til debriefing og defusing (Politidirektoratet, 2007, s. 115). Med kritisk hendelse menes situasjoner der ansatte i politiet har vært eller kunne blitt utsatt for skade eller annen særlig belastning, for eksempel ved store ulykker og katastrofer eller hvis en kollega har mistet livet eller blitt alvorlig skadd i tjenesten. Det skilles mellom taktisk debrief og defusing; taktisk debrief er en gjennomgang av oppdraget og sakens fakta, mens defusing er en emosjonell gjennomgang av oppdraget (Politidirektoratet, 2007, s. 116). I politiet har det de senere årene har det vært stort fokus på å bearbeide inntrykkene etter kritiske hendelser, og kanskje har politiet gått gjennom en holdningsendring når det gjelder å snakke om følelser i en slik forbindelse. Likevel er mitt inntrykk at etter de hverdagslige hendelsene er politifolk flinke til å snakke om det som omtales som taktisk debriefing, mens de kanskje utelater defusingen. Etter mitt møte med Nina var det kanskje naturlig å snakke om hvordan avhøret gikk og hvor lang tid jeg brukte, men ikke like naturlig å gå inn på hvordan det føltes å måtte stå i situasjonen.

Kanskje er politifolk generelt flinke til å snakke om hva som har skjedd, men ikke om hva dette gjorde med dem. Mitt inntrykk er at politifolk ser verdien av defusing etter kritiske hendelser, men at de kanskje opplever det å skulle snakke om følelser i forbindelse med mindre oppdrag, som unødvendig og en overdreven analysering av situasjonen. Kanskje er det ennå viktigere å få seg til å snakke om det som ikke føles greit i de hverdagslige oppdragene, siden det er langt flere av disse enn av de kritiske hendelsene. Møtet med Nina kan kanskje betegnes som et hverdagslig oppdrag, men jeg følte likevel behovet for å reflektere over det i ettertid. Selv om det kanskje var nødvendig for meg å snakke om møtet med Nina, er det kanskje andre kolleger som ikke har samme behovet i tilsvarende situasjoner. Utfordringen ligger kanskje i å vite når den enkelte har behov for å snakke ut om mer hverdagslige

hendelser. Kanskje burde jeg ha tatt et større ansvar selv og sagt ifra når dette behovet melde seg etter møtet med Nina.

Det var en rekke faktorer som kanskje kan ha bidratt til at mitt møte med Nina ble som det ble, men felles for dem alle er at de handler om å finne en balansegang. Jeg måtte være konsentrert om det jeg skulle gjøre, men kanskje ikke i større grad enn at jeg greide å se Nina. Jeg burde ha vist Nina tillit, men kanskje samtidig passe på at jeg ikke ble for naiv. Jeg var avhengig av min forforståelse, men kanskje lot jeg den styre meg i for stor grad. Kanskje burde jeg også ha ansvarliggjort Nina på en bedre måte, og på den måten hatt mulighet til å hjelpe henne til å ta ansvar selv. Godt politiarbeid handler kanskje om de gangene vi mestrer denne balansekunsten.

Litteraturliste:

- Bech-Karlsen, J. (2009) *Gode fagtekster: Essayskriving for begynnere*. Oslo: Universitetsforlaget. Kapittel 1-4 (156 s.).
- Eide H. & Eide T. (1999) *Kommunikasjon i relasjoner*. Oslo: Ad Notam Gyldendal. Kapittel 3 (37 s.).
- Felleskatalogen (2011, 26. juni) *Subutex*. Hentet 1. mai 2012 fra <http://www.felleskatalogen.no/medisin/subutex-reckitt-benckiser-564208>
- Gadamer, H. G. (2003) *Forforståelsens filosofi*. Oslo: J.W. Cappelens Forlag a.s. Kapittel 3 (11 s.).
- Henriksen, J.-O. & Vetlesen, A. J. (2006) *Nærhet og distanse: Grunnlag, verdier og etiske teorier i arbeid med mennesker*. Oslo: Gyldendal Akademiske. Kapittel 15 (13 s.).
- Kippe, H. & Seiersten, A. (2004) *Alminnelig strafferett med innføring i spesiell strafferett*. Nesbru: Vett & Viten. Kapittel 2 (3 s.).
- Leenderts, T. A. (1995) *Person og profesjon: om menneskesyn og livsverdier i offentlig omsorg*. Oslo: Universitetsforlaget. Utdrag fra kapittel 4 og kapittel 13 (42 s.).
- Løgstrup, K. E. (1999) *Den etiske fordring*. Oslo: J. W. Cappelens Forlag a.s. Forord, kapittel 1 og 9 (44 s.).
- Politidirektoratet. (2007) *Politiets beredskapssystem del I: Håndbok i krisehåndtering*. Oslo: Politidirektoratet. Kapittel 12-13 (10 s.).
- Teigen, K. H. (1997) *Emosjoner*. I: Nielsen, G. H. & Raaheim, K. (1997) *En innføringsbok i psykologi for universiteter og høyskoler*. Oslo: Cappelen Akademisk. Utdrag fra kapittel 9 (5 s.).

Selvvalgt pensum:

- Bech-Karlsen, J. (2009) *Gode fagtekster: Essayskriving for begynnere*. Oslo: Universitetsforlaget. Kapittel 1-4 (156 s.).
- Eide H. & Eide T. (1999) *Kommunikasjon i relasjoner*. Oslo: Ad Notam Gyldendal. Kapittel 3 (37 s.).
- Løgstrup, K. E. (1999) *Den etiske fordring*. Oslo: J. W. Cappelens Forlag a.s. Forord, kapittel 1 og 9 (44 s.).
- Felleskatalogen (2011, 26. juni) *Subutex*. Hentet 1. mai 2012 fra <http://www.felleskatalogen.no/medisin/subutex-reckitt-benckiser-564208>